

Poziv za 24, 674 prostovoljcev.

PROSTOVOLJCE POŠLJEJO V TEHNIČNO SOLO.

Nevilo nasprotnikov vojaške službe je majhno.

Washington, D. C. — General Crowder je izdal odredbo, za 24.674 moč v narodno armado, ki so bili izbrani ljudsko solo. Te novice so v posebne tehnične šole in poravnani so v armado iz 36. dr. let.

Do 15. junija jih odide v armado 1.300, in dne 20., 27. in 28. junija jih pojde zopet po 1.300. Lokalne naborne komisije so dole nalog, da sprejemajo do 7. junija prostovoljce. Po tem dnevu splošno potrebno število z nočijo, ki so bili potrjeni k vojaštvu po nabornem zakonu.

Od 1.300.000 moč, ki so bili pozvani v armado, se jim vest ne dopušča služiti v armadi. Na vsakih 2.000 vojakov pride ena oseba, ki se bo prijeti za puško. To število se bo seveda še skrčilo, ko bo prišlo na odbor zaslišal vsakega posebej.

Ameriški vojaki, ki so rojeni v tujemstvu, imajo prvi državljanski papir in ne drugega, po čem so državljanji, preden odidejo v Francijo. Po novem ameriškem zakonu dobijo 100.000 vojakov državljanstvo pravice. Ravnotako postanejo državljanji vsi ameriški vojaki, rojeni v tujemstvu, ki se že nahajajo v Franciji.

Dravljanstvo dobe le tisti vojaki, ki jih priporoče njih oficirji. Tujcem, ki niso priporočeni od oficirjev, ostanejo v Zdravnih državah in bodo tukaj vršili vojaško službo.

Države Illinois oddide v juniju 25.500 moč v narodno armado. Odklajati prično dne 24. junija. Za dne 24. julija so pozvani vojaški polkovniki iz prvega razreda. Odšli bodo v sledeča vojaška taborišča: Camp Gordon, Atlanta, Ga., 1000 moč; Camp Grant, Rockford, Ill., 5.000 moč; Camp Jackson, Columbia, S. C. 8.500 moč; Camp Taylor, Louisville, Ky., 7.000 moč; Camp Wheeler, Ga., 7.000 moč.

VELIKA ŠKODA VSLED POŽARA.

Chicago, Ill. — V Noxinu, Pa. velik požar uničil Moserjevo hišo za usnje, ki jo kontrolirajo vmesarska tvrška Armour & Co. Škoda cenijo na \$3.000.000. Na so povzročile poškodovane tekstilne žice.

St. Louis, Mo., poročajo, da je požar v zveznem arzenalu naravnih škoda za \$1.000.000. Zvezne oblasti zdaj preiskujejo, kako je nastal požar.

Američani so 23-letnega avstrijskega podnika Anton Ronjaka, ki je hotel preplezati šest čevljev, ki obdaja arzenal, Ronjak plot, da ni v zvezi z ognjem, ampak je hotel preplezati plot, da bi se svojo zijalet na požaru.

AMERIŠKI RDEČI KRIŽ.

Washington, D. C. — Za skladišče Ameriškega rdečega križa je bil podpisanih \$166.439,291 in so izbrani iz raznih krajev naznanila, da bo za \$70.000.000 več podpisanih za skladišče, kot je bilo v letu določeno za skladišče. V poročilih je 47.000.000 oseb pripisoval za "Ameriški rdeči križ".

FARMAR UMORJEN IN ORO-PAN.

Racine, Wis. — Rylance Hemminger farmar petnajst milj od Racine je bil umorjen pri delu na polju. Morilec je šel po izvršenem delu na njegov dom in okradel vse. Vlomil je v kovčeg in iz njega vzal \$2.000 do \$3.000.

Hemmet je bil star 60 let in je bil sam kot puščavnik na svoji farmi. Umorjenega farmarja so našli čez 24 ur po izvršenem umoru. On so opazili njegovega konja, ki se je sam na sebi, da hodi okoli njegovega gospodarja.

Zbornica sprejela armadni proračun.

\$12,041,682,000 DOLOČENIH ZA ARMADO.

Predloga je zdaj v senatu; ura poraza za avtokrate se bliža.

Washington, D. C. — Kongresna zbornica je sprejela armadni proračun, ki določa v vojaške svrhe \$12,041,682,000. To je največja vsota, ki je bila dovoljena v ta namen. Predloga daje predsedniku oblast, da pokliče v armado toliko moč, kolikor jih lahko opremijo in izvežajo.

Predloga je bila odposlana senatu in v kongresnih krogih pričakujejo, da bo hitro sprejeta. V zbornici so debatirali o predlogi le tri dni. Do sedaj še ni bila tako važna predloga sprejeta v tako kratkem času.

Sprejet je bil dodatek, da se ne smejo rabiti ure ali druga sredstva, ki zamažujejo hitrost pri izvrševanju dela, za katerega je dovoljen denar. Z drugimi besedami bi rekli, da je prepovedan Taylorjev priganjaški sistem. Prepovedane so tudi pogodbe, po katerih dobi podjetnik plačane delovne stroške, h tem stroškom se pa pristojejo gotovi odstotki kot profiti. Določeno je, da se sme taka pogodba skleniti le v skrajni sili.

Po tem proračunu se lahko oskrbuje v prihodnjem letu armada, ki šteje tri milijone moč. Drugo leto bodo Združene države imele tako veliko armado, da bodo lahko odločno posegle v bitke na evropskih bojiščih.

Tako se vedno bolj bliža ura poraza za centralne avtokrate, ki so gradili svojo militaristično mašino štirideset let in izzvali to svetovno vojno, ko so mišlili, da so pripravljeni, da lahko užugajo ves svet.

Demokracija ni bila pripravljena na to vojno, toda dokazala je, da je zmožna izvršiti več v par letih, za kar so avtokrate potrebovali desetletja.

NAVIGHANCI OČIGANILI ZAKONSKO DVOJICO ZA \$40.000.

Chicago, Ill. — Policija išče nekoga Harry Emersona in Thomas Manna, ki sta nasukala zakonsko dvojico Gustave A. Muellerja za \$40.000.

Mann je pregovoril Muellerja, da je stavil na konjske dirke, ki se niso nikdar vršile. Mann je nastopal kot oljni magnat, da je lužje ujel žrtev v spretno nastavljeno mrežo.

Mueller se je seznanil s sleparji v marcu 1917, ko je potoval na jug. Na parniku, ki je plul proti Kubi, se je sešel z Mannom. V Havani je peljal Mann svojo žrtev v hotel Nationale, kjer jo je seznanil s svojim tovarišem Emersonom. Sleparja sta znala zasukati pogovor na konjske dirke v Daytonu, Fla. Pripovedovala sta mu, kako lahko je dobiti denar pri konjskih dirkah, če zna in onadva pa znata. Mueller je prijel za vado. Navighanca sta peljala svojo žrtev v Dayton, Fla. Tam sta ga "podučevala" v tajnostih pri konjskih dirkah. Žrtev je obvisela v mreži, kajti dovolila sta mu, da je dobil majhno stavo pri konjski dirki, ki se ni nikdar vršila. Zdaj je bila igrača za navighanca pridobiti žrtev še za večjo stavo. Mueller je zastavil \$40.000, in ko sta sleparja imela denar, sta se poslovila brez slovesa, Mueller je pa za eno skuhnjo bogatejši.

OBTOKENCI V PRAGARJEVEM PROCESU NEKRIVI UMORA.

Edwardsville, Ill. — Porotniki ki so sodili, enajst obtožencev, obtoženih linčanja nemškega podnika Robert Paul Pragerja, so izrekli, da niso krivi umora. Za posvetovanje so rabili 45 minut.

Sodnik Bernreuter je inštruiral porotnike, da vojna nima nič opraviti z obravnavo, temveč naj upoštevajo, da so brezmočnega jetnika vzeli iz ječe in umorili.

Povišanje voznine za lokalni promet.

DRUŽBE ZARTEVAJO TRI CENTE OD MILJE.

Svojo zahtevo predložijo državnim komisijam.

Washington, D. C. — Cestno-željezniške družbe, ki vzdržujejo lokalni promet med različnimi mesti, so se združile, da bodo zahtevale pri državnih komisijah povišanje voznine na tri cente od milje za pasažirje in 25 odstotkov povišanja voznine za tovorno blago.

Ta zahteva gre mar tisočim in tisočim mestnih občin, skozi katera tečejo cestne železnice in tvorijo vez med njimi.

Državnim komisijam bo predložena peticija, da naj prično z zaslišanjem o povišanju voznine. V Ameriki merijo tri tiri cestnih železnic nad 20.000.000 milj. Ta številka govori, da bo priznala na milijone meščanov, ki se poslužujejo cestnih železnic, če bo povišanje dovoljeno. Najbolj razvite cestne železnice so v državah Indiana, Ohio, Illinois, New York in New Hampshire. Cestno-željezniške družbe bodo večinoma zahtevale, da se poviša voznina direktno na tri cente, le cestno-željezniške družbe v Indijani bodo mogoče vprašale za nižje povišanje voznine.

Cestno-željezniške družbe so organizirane v organizaciji "American Electric Railway Association," da branijo svoje interese, dasiravno se nekatere družbe vpirajo priznanju organizacije uslužbencev, kar dokazujejo stavke uslužbencev. Organizacija jim omogočuje, da skupno nastopajo za svoje interese.

NAROČAJTE PREMAG SEDAJ.

Washington, D. C. — Ta teden je posvečen kampaniji, da vsak konzument naroči pravočasno premag. Konzument, ki lahko naroči premag, pa ni tega storil do konca tedna, dokazuje, da noče pomagati Združenim državam do zmage.

Ze parkrat so listi povedali, da bo letos pomanjkanje premoga, ker ga ne morejo toliko producirati, kot ga potrebujejo. Producirati je treba 650.000.000 ton premoga, da bodo krite vse potrebe, medtem ko cenijo, da bo mogoče producirati le 590.000.000 ton premoga.

Če bodo konzumentje čakali z naročilom za premag, bo pomanjkanje še večje pozimi, ko bo največja potreba za premag.

Kurivna uprava sodi, če bo 90 odstotkov konzumentov naročilo premag za domačo uporabo, tedaj bo lahko oskrbovati s premagom naročnike po zimi. Ako konzumentje sedaj ne naroče premoga, bodo rudarji počivali, ker ne bodo naročili. Pozimi pa rudarji ne morejo nakopati toliko premoga, da zadostuje za industrije in domače potrebe.

BANDITSKI KARNEVAL.

Chicago, Ill. — Banditje so po daljšem odmoru zopet imeli svoj karneval. V eni sami noči je bila zopet izvršena cela vrsta cestnih ropov.

Na raznih policijskih postajah se je prijavilo sedem oseb, ki so postale žrtve cestnih roparskih vihtev. Roparji so jim pobrali denar, ure, sploh vse vrednosti, ki so jih imeli pri sebi. Največjo škodo je trpel Jesse W. Barnes, kateremu so tolovaji vzeli \$40 in zlato uro. Joseph Plitky je kot žrtev na drugem mestu, Roparji so ga zaprli v njegovi prodajalni v posebno sobo in mu vzeli \$60.

Elmer Archer se je postavil roparju z nožem v bran. Sunil je tolovaja z nožem, ki je potem tekel, kar so ga nesle noge, pri tem je pa parkrat ustrelil in zgrešil svoj cilj.

Policija nima še nobenega ptička pod ključem.

Western Union družba ni za spravo.

NOČE PRIENATI VOJNEGA DELAVSKEGA ODBORA.

Brzojavni uslužbenci se pripravljajo za stavko.

New York, N. Y. — Narodni vojni delavski odbor naznanja, da Western Union Telegraph kompanija noče priznati principla odbora o razmerah med uslužbenci in delodajalec, raditega ne more izravnati spora med družbo in njenimi uslužbenci radi odpusta 800 uslužbencev. Z drugimi besedami bi rekli, da brzojavna družba ne prizna razsodb vojne delavskega odbora, vsled tega ne prizna tudi odbora.

Vojni delavski odbor nima moči, da prisili družbo, da se podvrže njegovi razsodbi, valedtega tudi ne more podvzeti akcije, da pride do kompromisnega sporazuma.

Stališče, ki ga je zavzela družba, dokazuje, da se prav nič ne ozira na to, da smo v vojni zbrutalnim sovražnikom.

S. J. Koenenkamp, predsednik organizacije brzojavnih uslužbencev, je po tej odklonitvi od strani družbe izjavil, da bodo razposlane zaupne instrukcije organizacijam v 20 glavnih mestih, da se pripravijo za stavko, ki lahko izbruhne vsak trenotek.

Mr. Koenenkamp pravi, da bostavka mogoče razglasila prPostal Telegraph in Commercial Cable družbi in Western Union Telegraph kompaniji, če prvi družba ne ravna bolj prijazno s svojimi uslužbenci kot Western Union kompanija.

On pravi, da bo zastavkala iztrideset tisoč komercialnih brzojavnih uslužbencev, 50.000 železniskih telegrafistov pa ostane na delu. Ta odredba bo izdana, dastavka ne bo direktno zadela vojne dela.

Organizirani brzojavni uslužbenci agitirajo, da država prevzame brzojavne naprave v Združenih državah iz dveh razlogov: Prvič bo imelo ljudstvo koristi od poddržavljenja, ker pojde dobiček v državno blagajno in tudi cenbodo mogoče nižje, drugič so uslužbenci prepričani, da bo vladaravnala z njimi pravično. Uslužbenci opozarjajo na dejstvo, da se bile poštna naprave nekoč tudi v privatnih rokah, in takrat je bila poštnina visoka. Odkar je vlada prevzela pošto, je znižala poštnino in po vseh Združenih državah so bila zgrajena lepo pošta na poslopja, ki lahko služijo tudi za brzojavne urade.

Brzojavna družba Western Union je odpustila več uslužbencev, ker so pristopili k organizaciji brzojavnih uslužbencev. Družbanamreč zavzema stališče, da njeni uslužbenci nimajo pravice s organizirati. Uslužbenci ne zahtevajo priznanja organizacije ampak hočejo, da družba ne odprsti uslužbencev, ki so člani organizacije ali delajo zanjo.

Družba se izgovarja, da želi da uslužbenci s splošnim glasovanjem odločijo, če so za organizacijo, preden odstopi od svojepozicije proti organizaciji. Družba je pri tem izgovoru pozabila na dva vlevažna dejstva:

800 uslužbencev, ki so odpuščeni, ne bodo imeli pravice do glasovanja. Uslužbenci se bodo bali glasovati za organizacijo, da jih ne doleti usoda njih odpučenih tovarištev.

10.000 MOŽ ODIDE O CAMP GRANT.

St. Paul, Minn. — Generalni adjutant W. F. Rhinow je prejel od generala Crowderja nalog, da odide 10.000 novincev iz Minnesote v Camp Grant, Rockford, Ill. v teku petih dni, pričenši dne 24. junija.

VREME.

Danes ne bo spremembe v temperaturi, mogoče deževni nalivi. Solni vzhod ob 5:16 a. m.; solni zahod ob 8:20 p. m.

Nemci ustavljeni na vsi črti.

Zavezniki v protiofenzivi.

Nemci cepajo pod krogli kot trava pod koso.

Ameriški avijatik izgubljen.

Washington, 3. jun. — Nočno poročilo generala Pershinga se glasi: "Danes ni kaj poročati z okolišev, kjer se nahajajo naše čete".

Z ameriško armado v Franciji, 3. jun. — V soboto popoldne je padel ameriški avijatik, čigar ime še ni znano, v boju med štirimi ameriški in šestimi nemškimi letalci. Videti je bilo, kako je iz ameriškega eroplana buknil plamen in nato je padel na tla.

Na fronti v okolišču Luneville so hile večraj aktivne naše patrulje, toda v ostalem se ni zgodilo nič posebnega.

Zdaj je znano, da so Američani pri napadu na Cantigny ujeli 244 Nemcev. Ujetniki so se čudili, ko so videli, v čigavih rokah so, in so dejali, da nemški poveljniki nikdar ne omenjajo ameriške armade, kakor da je ni na zapadni fronti. Neki vjetnik, ki je bil zvožen, je izrazil strah, da bodo Nemci slabo opravili s svojo ofenzivo, ako se bodo Američani povsod tako borili kakor pri Cantigniju.

London, 3. jun. — Angleški vojni stan javlja danes, da so Angleži pognali Nemce nazaj na dveh točkah v Flandriji. Pri lokalnih navedih blizu Merrisa in južno od Arrasa so angleške čete ujele 213 Nemcev in vplenile večje število strojnih pušk in zakopnih možnarjev.

Paris, 3. jun. — Nemci so obitali kakor zakovani na severnem bregu Marne in vsi njihovi večrajni poskusi prediranja proti Parizu na zapadnem krilu fronte so bili zaman. Francoske čete niso le zdržale sovražnika, temveč so tu tudi izrgale šest postojank, ki jih je bil osvojil zadnje dni.

V nedeljo je trajala strahovita bitka v dolini ob reki Oureq; veslan so grdeli topovi vseh kalibrov in drdrale strojne puške. Na zvhodnem boku fronte so Francozi vzeli inelativno in napadajo med Verneuilom in Remsom.

Nemci so na enem mestu 44 milj od Pariza, toda v glavnem mestu Francije so popolnoma normalne razmere, kakor da bi bili Nemci še tam, kjer so bili pred ofenzivo. V nedeljo so bile pariške ulice polne ljudstva, ki se je zabavalo kakor po navadi. Edino znamenje, ki pričča, da je sovražnik zopet ob Marne, so velike množice beguncev, ki so pribežali pred Nemci v Parizu in ostala mesta na jugu.

Nemci nprestanoma mečejo sveče čete na bojišče in jih gonijo v boj brez ozira na izgube. Toda polako-sive mase nemškega vojaštva se tope kakor sneg na solnce, čim pridejo pod ogenj francoske artilerije in strojnih pušk.

Zaveznike rezeve, med katerimi so omenjene tudi ameriške divizije, neprenehoma prihajajo na bojno fronto. Avijatikji so opazili, da Nemci vlačijo težko artilerijo na sprednjo črto. Obkrožujoči operacije sovražnika okrog Remsa se nadaljujejo in siloviti boji se vrše za posest trdnjave Pompelle ob reki Vesle.

Bojevanje se povsod vrši na odprtem polju in kavalerija zopet igra veliko vlogo. Čete v bojnem pasu so polne vojaštva, pešcev in konjnikov, vozov in topov.

Nemški vojni stan je javljal sinoči, da so Nemci zajeli več kakor tisoč vozov "francosko-ameriškega" streliva blizu Fere-en-Tardenois. Plen baje vsebuje več kot pol milijona topniških granat.

Dnevni seznam izgub.

Washington, 3. jun. — Vojni department je danes obelodanil listo 36 imen. Izgube so porazdeljene: Štirje ubiti v boju, trije so umrli za ranami in sedem vsled bolezni, dva sta smrtno ponesrečila, 16 moč je težko in eden je lahko ranjen. Na listi so tudi trije častniki.

V nedeljo obelodanjena lista vsebuje 85 imen. Izgube so porazdeljene: 16 ubitih v boju, 11 moč je umrlo za ranami in štirje vsled bolezni, trije so smrtno ponesrečili, 13 jih je lahko in 27 težko ranjenih, 9 moč pa pogrešano.

Med ubitimi je tudi ime Mike Grba iz Anneconde, Mont., in med težko ranjenimi Steve Hojdič iz Detroita, Mich.

Nemci ustavljeni na vsi črti.

Zavezniki v protiofenzivi.

Nemci cepajo pod krogli kot trava pod koso.

Ameriški avijatik izgubljen.

Washington, 3. jun. — Nočno poročilo generala Pershinga se glasi: "Danes ni kaj poročati z okolišev, kjer se nahajajo naše čete".

Z ameriško armado v Franciji, 3. jun. — V soboto popoldne je padel ameriški avijatik, čigar ime še ni znano, v boju med štirimi ameriški in šestimi nemškimi letalci. Videti je bilo, kako je iz ameriškega eroplana buknil plamen in nato je padel na tla.

Na fronti v okolišču Luneville so hile večraj aktivne naše patrulje, toda v ostalem se ni zgodilo nič posebnega.

Zdaj je znano, da so Američani pri napadu na Cantigny ujeli 244 Nemcev. Ujetniki so se čudili, ko so videli, v čigavih rokah so, in so dejali, da nemški poveljniki nikdar ne omenjajo ameriške armade, kakor da je ni na zapadni fronti. Neki vjetnik, ki je bil zvožen, je izrazil strah, da bodo Nemci slabo opravili s svojo ofenzivo, ako se bodo Američani povsod tako borili kakor pri Cantigniju.

London, 3. jun. — Angleški vojni stan javlja danes, da so Angleži pognali Nemce nazaj na dveh točkah v Flandriji. Pri lokalnih navedih blizu Merrisa in južno od Arrasa so angleške čete ujele 213 Nemcev in vplenile večje število strojnih pušk in zakopnih možnarjev.

Paris, 3. jun. — Nemci so obitali kakor zakovani na severnem bregu Marne in vsi njihovi večrajni poskusi prediranja proti Parizu na zapadnem krilu fronte so bili zaman. Francoske čete niso le zdržale sovražnika, temveč so tu tudi izrgale šest postojank, ki jih je bil osvojil zadnje dni.

V nedeljo je trajala strahovita bitka v dolini ob reki Oureq; veslan so grdeli topovi vseh kalibrov in drdrale strojne puške. Na zvhodnem boku fronte so Francozi vzeli inelativno in napadajo med Verneuilom in Remsom.

Nemci so na enem mestu 44 milj od Pariza, toda v glavnem mestu Francije so popolnoma normalne razmere, kakor da bi bili Nemci še tam, kjer so bili pred ofenzivo. V nedeljo so bile pariške ulice polne ljudstva, ki se je zabavalo kakor po navadi. Edino znamenje, ki pričča, da je sovražnik zopet ob Marne, so velike množice beguncev, ki so pribežali pred Nemci v Parizu in ostala mesta na jugu.

Nemci nprestanoma mečejo sveče čete na bojišče in jih gonijo v boj brez ozira na izgube. Toda polako-sive mase nemškega vojaštva se tope kakor sneg na solnce, čim pridejo pod ogenj francoske artilerije in strojnih pušk.

Zaveznike rezeve, med katerimi so omenjene tudi ameriške divizije, neprenehoma prihajajo na bojno fronto. Avijatikji so opazili, da Nemci vlačijo težko artilerijo na sprednjo črto. Obkrožujoči operacije sovražnika okrog Remsa se nadaljujejo in siloviti boji se vrše za posest trdnjave Pompelle ob reki Vesle.

Bojevanje se povsod vrši na odprtem polju in kavalerija zopet igra veliko vlogo. Čete v bojnem pasu so polne vojaštva, pešcev in konjnikov, vozov in topov.

Nemški vojni stan je javljal sinoči, da so Nemci zajeli več kakor tisoč vozov "francosko-ameriškega" streliva blizu Fere-en-Tardenois. Plen baje vsebuje več kot pol milijona topniških granat.

Dnevni seznam izgub.

Washington, 3. jun. — Vojni department je danes obelodanil listo 36 imen. Izgube so porazdeljene: Štirje ubiti v boju, trije so umrli za ranami in sedem vsled bolezni, dva sta smrtno ponesrečila, 16 moč je težko in eden je lahko ranjen. Na listi so tudi trije častniki.

V nedeljo obelodanjena lista vsebuje 85 imen. Izgube so porazdeljene: 16 ubitih v boju, 11 moč je umrlo za ranami in štirje vsled bolezni, trije so smrtno ponesrečili, 13 jih je lahko in 27 težko ranjenih, 9 moč pa pogrešano.

Med ubitimi je tudi ime Mike Grba iz Anneconde, Mont., in med težko ranjenimi Steve Hojdič iz Detroita, Mich.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Ekopis se ne vršaja.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$2 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$2 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v oglepaju n. pr. (Maja 30—18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

POGODBA AVTOKRATOV.

"Tajna" pogodba, ki sta jo sklenila med seboj nemški kajzer in habsburški Kori, je sedaj znana vsemu svetu. Pogodba govori jasno, kaj nameravata vsemu svetu vsiliti kronana avtokrata. Sklenila sta pogodbo za dobo pet in dvajset let, da zagospodujeta vsemu svetu, če se njima posreči, da jo izvedeta.

Pred vsem pomeni pogodba, da se avstro-ogrška monarhija popolnoma poprusrjani. Vsi moški prebivalci, ki so zmožni nositi orožje, se izveščajo vojaško. To je popolnoma po okusu pruskih junkerjev, pri katerih prične človek šele pri lajtnantu, kar je pa manj, je pa v njih očeh navadna žival. Bankrotna avstro-ogrška monarhija, ki je bila že pred vojno čez mero v dolgovih in je bila na pragu bankrota radi blaznega posnemanja pruskega militarizma, si po vojni ustvari še večjo militaristično mašino in se zakoplje še v večje dolgove. Avstro-Ogrska je bila pred svetovno vojno "velika beračija", vsako leto se je iz nje izselilo na tisoče in tisoče njenih podanikov v Združene države in druge kraje, da ubeže beračiji na domačih tleh. Na milijone kron so vsako leto pošiljali domov t izseljenci, da poplačajo dolgove. Ali ti milijoni kron so ravnotoliko izdali, kakor pravi narodni pregovor: "če kdaj Jude meče v pekel". Vse je šlo za militarizem in penzijo niste v najboljši dobi iz višjih škricarskih in militarističnih krógov. Nova pogodba avtokratov pomeni več militarizma, več škricarije, več generalov in vladnih svetnikov v pokoju s 45 leti in večjo butaro za delavce, kmete in obrtnike. Lepi milijoni so šli vsako leto tudi za avstrijskega cesarja in njegovo žlahto, ki so vsi skupaj poznani poč imenom habsburški lenuhi, da so lahko živeli v brezdelju in pasli lenobo. Pred vojno je šlo za vzdrževanje teh postopačev 22,250,000 K na leto, poleg so pa vlekli še masne plače od služb, ki jih niso nikdar opravljali. Po vojni bo Kori zase in svojo postopaško žlahto brezdomno zahteva še več, če se uresničijo njegovi cilji in cilji njegovega malopridnega pajdaša — nemškega kajzerja. Podaniki bodo že garali in plačevali, kajti k tlom jih bo držala trda in kovana militaristična pest.

Lepa perspektiva se torej odpira, če pojde po željal teh avtokratov.

Malopridna kronana avtokrata se že zdaj bojita, da bi se mogoče končno ljudstvo vprlo in ju spodilo. Prot takim neprijetnim dogodkom za kronane avtokrate sta se zavarovala o skupnim poveljništvom nad armado in izmenjavo častnikov. Oficirje slovenske ali česke narodnosti bodo lahko prestavili v Berlin, pruske oficirje pa v Prago in Ljubljano. Če bi se dvignilo na primer ljudstvo v Ljubljani ali Pragi, bodo že pruski častniki skrbeli, da vtope ljudske želje v potokih krvi.

V 25 letih upata avtokrata, da tako poprusrjanti Avstrijo in sosedne dežele, ki jih mislita sedaj s silo pri družiti črnožolti monarhiji in Nemčiji, da lahko pričneta s poprusrjanjem hlapeci drugo svetovno vojno, s katero ubijeta demokracijo po vsem svetu, odpravita vse republike in zagospodarita vsemu svetu.

To je cilj obeh avtokratov — nemškega kajzerja in habsburškega Korla in povedan je tako jasno v pogodbi da ni dvoma o njem. Za šalo se nihče ne pripravlja za drugo svetovno vojno, ko še prva ni končana. Če se avtokrata že zdaj pripravljata za drugo svetovno vojno, je jasno, da bosta skušala zopet ponuditi nekakšen mir, ki njima naj služi za ščit, da se lahko še boljše pripravita za drugo svetovno vojno.

Kaj naj odgovori svetovna demokracija na mirovne ponudbe kronanih avtokratov, ki služijo za plašč, da se z njim prikrrijejo priprave za drugo, še bolj strašno in krvavo svetovno vojno?

Demokracija ne more na take mirovne ponudbe odgovoriti z drugim: Boj do konca! Mir se ne more sklepati, dukler ne bo avtokracija poražena in strta militaristična sila avtokratov.

V sedanji vojni so avtokratje smedli že večkrat dano besedo, njih oboroženi hlapeci so uganjali take krutosti nad civilnim prebivalstvom v osvojenih krajih, da se pero vstavlja pri popisovanju teh grozost. In če pridejo kronani avtokratje zdaj z mirovno ponudbo, je to znamenje, da se zavedajo, da bodo poraženi, če se njihova nadaljevala do konca, in ne bodo nikdar več imeli prilike pripraviti se za drugo svetovno vojno.

Kaj je naša dolžnost?

Združene države in njeni zavezniki se bojujejo za cilje svetovne demokracije in proti militarizmu in avtokraciji. Jasno je, da moramo podpirati z vsemi svojimi močmi Združene države v tej vojni, če nečemo, da nas bodo naši otroci kleli, ko bomo počivali v grobu, ker nismo storili svoje dolžnosti v uri nevarnosti za demokracijo.

Z.

DOPISI.

Plesant Valley, Pa. — V bližini Pleasant Valley, kjer se nahajamo, je nova naselbina, stara komaj eno leto, pa nima še nobenega uradnega imena, zato tudi dopisa ne morem nasloviti iz tiste naselbine, iz katere ga pišem.

Delavskih razmer ne bom opisoval, ker so take, kakor drugod. Slovencev nas je tu malo, le dve družini in nekaj samcev. Pri družini smo vsi na Pleasant Valley. Družina v imenovanem mestu dobro napredujejo, posebno družito Slovenija, št. 41, SNPJ, za kar gre zasluha našemu neumornemu društvenemu tajniku, ker je izvrsten delavec na agitatorskem polju.

Po več naselbinah se pritožujejo, da imajo po par avstrijskankov, pa tudi tukaj nismo brez njih. So to zelo čudni ljudje. Prišli so v Ameriko, da služijo tu svoj kruh, ki ga v starem kraju pod vladjo neslavnega Frane Jožefa niso imeli, pa zabavljajo čez državo, kjer se jim godi boljše, kot koda poprej v življenju. To so navadni duševni revčki, zaostali stolca za civilizacijo, pa četudi se štejejo za zelo "kumštne".

Od onih, ki sicer niso tako naradnjeni avstrijskanti, pač pa mislijo za vsako narodno gibanje, bi pričakoval nekoliko več zanimanja za javno življenje v teh rečnih dešasih.

Na seji nekega društva sem apeliral na navzoče članstvo, naj se udeležijo shoda, ki se je vršil 5. maja na White Valley, na katerem je govoril E. Kristan iz Chicago o pomenu Slovenskega republičanskega združenja. Veste koliko se jih je odzvalo mojemu apelu! Samo trije! Poleg tega mi pa še očitajo, da jih jaz ne bom učil, ker sem se premlad. Še v zamero sem prišel pri njih, kar me seveda niti najmanj ne ženi. Tudi trdijo, da jih Kristan ne bo podučeval, ker sami več vedo kot on. Iz tega razvidite, da so to stari revčki, ki so kljub svoji starosti — še vedno otroci, ali pa še slabši, kajti otroci so vsaj pristopni učenju, med tem, ko tem ne "ulješ" ničesar v glavo, pa če bi jim predaval dan za dnev.

Ko bi se taki ljudje vsaj hoteli neopliko zanimati za naše napredne časopise in jih parkrat prečitali od konca do kraja, pa bi kmalu dobili drugačno prepričanje o situaciji. Tako pa žive v Ameriki, njihove misli so pa še vedno v Avstriji.

Ko bi se udeležili Kristanovega shoda, bi se iz njegovega govora tudi marsikaj naučili. Ampak, kaj se hoče, če pa že sedaj več vedo, kot drugi!

Da, čitanja je treba našim ljudem, čitanja z razumom. Potem bi izpričevali, kako silno se bore naši rojaki v domovini za svojo politično svobodo; če pridejo do tega spoznanja, pa jih bo morda sram, da so tako dolgo spali in ne samo spali, nego ovirali pri delu tudi tiste, ki hočejo pomagati našemu narodu v domovini za dosego svobode in demokratične države, neodvisne od dinastičnih vplivov. Spoznali bi, da morajo starokrajski rojaki v svojem boju proti avstrijskem militarizmu in avtokraciji v svojem oblastim riskirati svojo svobodo in premoženje, toda to jih ne straši, da bi zato postali maledučni, nego vrše svoj boj neustrašeno naprej, kljub ječam, ki so zanje vedno otvorjene, kljub vialceni in puškam, ki jih ima vladna za Slovence vedno pripravljene. Ali ne čutite, da igrate judesvo vlogo vprlo takih razmer, ko izgajate boj za obstanek vsakega lastnega naroda v korist habsburške in hohencolernske despotije!

Pomislite, koliko lažje je nam tukaj delovati za osvoboditev Slovencev, kot pa onim v domovini. Tukaj nam tega nihče ne zabranjuje, medtem, ko pazijo tam na vsak njihov korak avstrijski rabljji. Vem, da me boste zopet mrcvarili in kritizirali, toda, če ste tako pametni, kot se šteje, potem bi bilo priporočljivo, da se strzinite in premislite stvar, pa boste morda prišli do spoznanja, da ste bili v zmoti. Boljše je, da pridete do tega spoznanja že jutri kod pojutrašnjem.

Menda niste toliko omejeni, da ne bi vedeli, da je delavstvo in kmečko prebivalstvo v Avstriji izmed vseh velikih držav najbolj siromačno, po krivdi cesarske vlade. Ali potem taka vlada zasluži, da se za njo kdo navdušuje? Vi veste da ne, ali vsaj upam, da veste.

Priznajmo, da je na tisoče Slovencev napravilo v Ameriki dobro eksistenco. Delavstvo v Ameriki je plačano najboljšo na svetu, kajti to se ne da utajiti. Običeni so kakor po nekaterih državah "škričeli" in če se dostojno obnašajo, to je, da niso duševno zaostali, uživajo ugled in se jih nikjer ne prezira, kot je to v navadi na primer v Avstriji, kjer delavca vsi od biriča naprej zaničujejo. Hrano imajo ameriški delavci najboljše, tudi sedaj v vojnem času, dasiravno se nekaterim zdi, da so silno prikrajšani. Vse take stvari je treba vzeti v obzir, pa boste prišli do zaključka, da je Amerika vredna, da ji pomagamo v sedanji vojni do zmage, kajti pomniti moramo, da pomeni poraz Amerike tudi poraz ameriškega delavstva. Saj ne boste leteli v staro domovino po vojni. Kdo bo šel, temu bo žal že prvi dan. To velja v tem slučaju, če Avstrija ostane taka, kakor je danes. Drugače bo, če zmagajo zavezniki, kajti potem dobi tudi naš narod neodvisnost, ki si bo s svojo prirojeno živostjo pridobil pogoje za kulturni in gospodarski napredek.

Marsikaterega našega rojaka se dotika pregovor: "Dobrota je sirota". Dežela, ki mu je dala zavetje in eksistenco, nima pri njem nobenega ugleda, pač pa ji morda še želi kdo poraz. Taki ljudje, dasiravno upam da jih ni dosti, ne zaslužio drugega, kot da se jih pošlje veličanstvu Karlu in Viljemu, pa bi kmalu spoznali, da so mislili z žaganjem mesto z možgani za časa svojega bivanja v Zedinjenih državah.

Velika večina ameriških Slovencev je demokratična po svojem mišljenju in pripravljena dejansko pomagati v boju za demokracijo; ne samo, da so pripravljeni, nego oni že sedaj pomagajo po svojih močeh Ameriki do zmage, kar bo pomenilo poraz avtokracije. Slovence, deluje v vrstah SRZ, kajti s tem istotako vršite svojo dolžnost v boju proti pruskemu imperijalizmu in militarizmu, ki hoče zaslužiti ves svet. Danes je doba bojev, ne počitka. Če čutiš v sebi moč, pojdi v bojne vrste SRZ, ali kjerkoli čutiš, da lahko največ storiš za zmago demokracije.

Frank Kadunc.

Salamanca, N. Y. — O delavskih razmerah ne bom poročal, četudi nas delavce skoro najbolj zanimajo, pač pa se bom držal bolj drugega predmeta. Zelo rad bi tam dopisje iz različnih naselbin in največkrat vidim v njih poročila o napredku v naselbini, o gradnji doma, ustanovitvi društva, o dramatičnih prestavah, gibanju za Slovensko republičansko združenje itd. Na žalost moram priznati, da ne morem nič takega poročati iz takajšnje okolice, kajti v tem oziru so tukašnji rojaki popolnoma brezbrilni. Tu je o-

koli sto Slovencev, raje se nekaj več, pa v kolikor je meni znano, ni tu niti enega slovenskega društva in morda jih ni niti deset, ki so člani kakih podpornih društev. Lahko rečem, da jih ni izmed sto niti pet, ki so naročeni na Prosveto ali Proletarca. In vidite, tukaj je vzrok, zakaj ne morem poročati o napredku. Naši listi niso razširjeni med temi ljudmi, ki bi širili mednje izobrazbo. Ako slovenski delavci ne čitajo svojih delavskih listov, potem med njimi sploh ni govora o kaki izobrazbi in o kulturnem delu v taki naselbini ni sledu. Vsepopov, kjer sta razširjena naša lista Prosveta in Proletarce, se opaža živahno društveno življenje na kulturnem, političnem in gospodarskem polju. Zato je največja dolžnost slovenskega zaveznega delavstva v Ameriki, da razširjajo naše liste, kajti s tem stvarjajo podlago organizatoričnemu delu, podlago za nabavo nadaljnjih sredstev za izobraževanje ameriških Slovencev.

Marikomu se čudno zdi, da ni v taki naselbini, ki šteje čez sto Slovencev, nobenega slovenskega društva, medtem ko so po nekaterih, še manjših naselbinah po dva ali celo več društev. Ni dolgo tega, ko je tu neki rojak ponesrečil in po šestdnevem trpljenju v bolnišnici umrl. Ako bi on umrl, ne da bi bil zapustil kakega sredstva, bi ljudje dobili zadosten vzrok, da bi spoznali potrebo podpornega društva. Vsakdo lahko ve, kako spremljajo društva pokojne člane k zadnjemu počitku, kako jim pomagajo v boleznih, nesreči in v drugih neprilikah.

Dostikrat sem že čul od kakega rojaka argument: "Kaj mi hoče društvo? Jaz imam denar in ne potrebujem nobene pomoči od podpornega društva." Taki izgovori in argumenti so seveda piškavi in brez vsake stvarne podlage. Znan mi je slučaj, ko je imel eden moj znanec par tisoč dolarjev. Zadel ga je nesreča, da je nevarno ponesrečil. V par mesecih po tistem so mu na banki naznanili, da je njegova vložna knjižica izčrpana. Kam je šel denar? Za operacije, zdravila in zdravilnike, za vsakdanje potrebščine družini in nayssezadnje so mu morali pomagati dobrosrčni rojaki iz bede. Taki slučaji niso osamljeni. Ni treba misliti, da vam zadostujejo tisti centi, ki jih imate prihranjene za slučaj bolezni ali nesreče. Dobro je, če ima človek nekaj prihrankov; dobro je pa tudi, če ste član podpornih društev, da ste v njih zavarovani za vse eventualnosti. Ako bi bil jaz Rockefeller, potem bi že morda rekel: kaj mi če društvo, saj denarja imam tako dovolj. Toda mi smo delavci, pa moramo računati na bratsko pomoč, kadar smo v stiskah in nezgodah.

Kjer nimate še društva, ga ustanovite, kajti društvo o v korist le vam samim.

Tu je smrtno ponesrečil neki rojak, katerega so hoteli njegovi preostali pokopati po katoliških obredih. Toda dobri sveti katoliški mož, ki se razume na take obrede, je dejal, da to nikakor ne gre, ker ni bil umrl že eno leto v cerkvi. Menda je dušni pastir pričakoval, da bodo pokleknil pred njega in mu zraven še ponudili poln žep denarja. Ker se to ni zgodilo, se je moral vseeno zadovoljiti. Obetajo nam nebesa na "onem svetu," sami jih pa žele kar tu na grešnem svetu. Zakaj oni sami sebe ne tolažijo s tem kot "zelo vernike?"

(Grajati duhovne zato, ker nočejo opravljati cerkvenih obredov pri pogrebi ali poročati in krštevati otrok, ki se v življenju ne brigajo za cerkev, je neumestno. Čemu taki ljudje sploh silijo v cerkev? Človek, ki se v življenju ni brigal za cerkvene obrede, ga tudi mrtvega ni treba nositi v cerkev, kajti to ga gotovo ne bo "spreobrnilo" v boljega vernika. Tisti ljudje, ki na vsak način žele verskih ceremonij, morajo zanje seveda tudi plačati, kajti drugače se "dušno pastirstvo" ne izplača. Op. ured.)

Kadar bom imel zopet kakega poročila, ki bodo vselejše kot današnja, se zopet oglašim. Upam, novite, kajti društvo bo v korist zganili in delovali na polju napredka sporedno z drugimi naselbinami. Takrat bo tudi moje poročilo zadovoljneje.

J. K.

Valparaiso, Neb. — Prod dolbrim mesecem smo se razšli dijaki tovariši v Dubuque, Iowa, na

vse strani, da si počujemo delo za dobo naših šolskih počitnic in si na ta način pridobimo nekoliko sredstev za nadaljnje študije. Upam, da se prihodno jesen zopet snidemo vsi tovariši in Dubuque ušlišča v preje imenovanem mestu in da dobimo še precejšnjo število novih.

V Dubuque sem zajahal železnega konja proti Nebraski. Dasiravno je dirjal bolj počasi, smo vendar dospeli prihodnjega dne v Omaha, Neb. Ko sem si ogledal nekoliko mesto, sem si zaželel kar najhitrejši odhod, kajti piškavi varniških piščalk mi ni prav nič ugajal. Ni bilo treba dolgo čakati, ko smo dirjali zopet naprej po krasni obdelani planjavi Nebraski. Proti večeru smo se ustavili v malem farmarskem mestecu Valparaiso, Neb., ker je moje sedanje bivašišče, daleč od mestnega šuma in prahu industrijskih mest.

Poprijel sem se farmarskega dela. Od začetka se mi je zdelo nekako "neumno" delati od ranega jutra do poznega večera, toda ker ni bilo drugače, sem se moral podvreči tej farmarski "navadi". Sedaj sem se že toliko privadil, da se mi delo na farmah bolj dopade, kot pa v tovarnah, kjer sem delal pred mojim prihodom v Dubuque, Iowa.

Ko sem prišel na farmo, sem si ogledal poljsko orodje, ki se mi je jako dopadlo. Mislim sem si: to pa bo zame, kajti vsak poljski stroj ima sedalo, na katerem lahko človek sedi in se vozi po polju, medtem, ko mora naš starokrajski kmet hoditi za plugom, ali pa rabiti srp in druga ročna orodja za obdelovanje polja ali pri pospravljanju poljskih pridelkov. Ker nisem prijatelj hoje, so se mi ti stroji še bolj dopadli.

Kot znano je, država Nebraska jako rodovitna. Farmarji v tem kraju se pečajo največ s pridelovanjem koruze. Ako nisem napačno informiran, so farmarji v tej okolici večinoma Čehi.

Bil sem nekako presenečen, ko sem prišel v ta kraj in opazil, da lastuje skoro vsak farmar velik krasen avtomobil, medtem ko si delavci v mestih ne morejo kupiti niti kolesa (bicycele). Le malo navadnih delavcev lastuje avtomobile, kajti primanjkuje jim sredstev za druge bolj važne potrebščine. Tudi jaz sem si zaželel postati farmar in lastovati samodre, kajti drugače ga tako ne bom nikdar imel.

Dasiravno mi je večsah malo dolgčas, si ga vselej preženem z delom, katerega imam dovolj in s čitanjem. Škoda, da nisem leveda, kajti zajec je tu dovolj, ki so precej krotki, toda tako vendar niso, da bi jih kar z roko lahko lovil in prijel.

Zelo važno opravilo na farmi je molžnja. Tudi jaz se učim molsti krave, kar mi gre še bolj slabo izpod rok, pa počasi se bom tudi tega privadil. Če bi me pri tem opravilu videla kaka slovenska farmarica, bi gotovo mislila, da ji delam konkurenco.

S predstoječimi vrsticami sem nekoliko opisal moje življenje na farmi in upam, da mi tega čitatelji tega lista ne bodo šteli v zlo.

Puskalim sem že različna dela in sedaj tudi farmarstvo, kar mi seveda ne bo prav nič škodovalo, če kaj velja prepoved, da "kdor več zna, več velja;" ne vem, ali je res ali ne, ampak ljudje vsaj poznajo ta pregovor.

Pozdrav vsem dijakom tovarišem in prijateljem po Združenih državah in upam, da se v jeseni zopet snidemo skupaj v Dubuque, kjer se bomo ustmeno pogovorili kaj več o naših doživljajih tekem šolskih počitnic.

Frank Klementič.

Road 4, Box 20, Valparaiso, Neb.

Evelth, Minn. — Sestersko društvo Evelth, šte. 130, SNPJ, priredi dne 9. junija komedijo "Trije ženi" v mestnem Auditorium. Začetek igre točno ob polosnih zvečer. Po igri sledi ples in prosta zabava.

Rojake iz Eveltha in okolice vabimo na udeležbo naše prireditve, da nam primoroste do boljšega uspeha. Društvo se bo potrudilo, da vam bo nudilo kar največ zabave, me pa pričakujemo, da nas občinstvo nagradi za iztrud z obilnim postam.

Odbor.

Indianapolis, Ind. — Tu je deset slovenskih podpornih društev, ki vsa obdržujejo svoje seje

ZAJEDAVCI.

Spisal Ivan Molek.

(Nadaljevanje.)

Hudobni ljudje so mu delali krivice, toda on jim odpušta. Bog jim daj srečo! Prijatelj Mue sicer ni bil hudoben človek, dasiravno se ga je otresel in hitro pozabil nanj. Čital je v časopisu, da se je oženil z Maričko in trenotek mu je bilo žudno pri sreči. Marička! — Ali mu ni bila zmešana možganov, da se je — bedak — spozabil in zatajil svojo ženo? In takrat je on — neumnež — celo mislil, da se Mue samo šalil in da je njeno srečo svobodno. Kako se je varal! Sreča, da ni zdaj v njuni bližini, ker bi ga bilo sram pogledati jima v oči. Toda — Bog jima daj srečo! Vse to je šlo mimo — in zdaj so zadovoljni vsi trije.

Martinova sreča je pa dosegla vrhunec, ko je že nekaj tednov prejel pismo od svoje žene. Margeta je z veliko zadovoljnostjo sprejela njegov nasvet in mu odpisala, da rada pride za njim v Ameriko. Med drobnimi vrsticami njenega pisma je Martin lahko čital, da je sama že davno želela takó, toda omenila ni tega nikoli v svojih pismih, ker je bila v dvomih, da li je on s tem zadovoljen. Zdal pa, ko Martin sam želi, da pride k njemu, se seveda vsa vesela in komaj čaka, da ji pošlje potreben denar za vožnjo. Sinček je zopet popolnoma zdrav in drugega zdržka ni. Posestvo lahko ostane pod vodstvom njegove matere, ki se itak vedno krega, češ da zna več kot sinaha in da mora biti po njenem. Kaj se hoče; stari ljudje so navadno sitni in Margeta ji rada prepusti vse, pa naj mamiča gospodari po svojem. Martinov brat je že dovolj velik, da lahko pomaga materi, a ona dva bosta že skrbele v Ameriki, da pošljeta denar za davke, obresti in pomoč na polju. V ostalem pa Margeta komaj čaka, da se združi z njim, ker ji je tako dolg čas brez njega.

„... Tisoč pozdravov, Martin, in na veselo svidenje čim prej te boljše! ...“

Toliko, da ni Martin Rožnik plesal od veselja, ko je prečital pismo. Njegova srčna želja se je izpolnila in zdaj bo zopet srečen človek. Kaj preteklost, kaj spomini! ... Vse je izbrisano in pozabljeno. Od Margete se je bil poslovil čil in zdrav, ko je odhajal v Ameriko, in ona ga bo našla čilega in zdravega. Kar je bilo med tem časom, je šlo mimo — in Martinu se ne bo treba skrivati, ne lagati, ko se snideta. Enkrat se je lagal v pismu — fej, vražji spomini! — ampak to je že pozabljeno, odeto in pokopano.

Iz prijetnih sanj ga je pa zdramila mračna misel, da je brez denarja. Zdravnik je pobral zadnje cente. Ali Martin se ni dal oplahiti. Saj je bil čil in zdrav! Dva meseca bo treba potpeti in on bo delal s tako vnemstjo, kakor ni še nikoli — in denar bo tukaj, dovolj denarja, še preveč ga bo. Amerika je bogata in dosti je denarja za pridne ljudi! ...

Martin si je kmalu čestital, da ima šudovito srečo, v resnici vedjo, kot je zaslužil. Tovariš, s katerim je prenašal težke železne drogeve v tovarni, je pustil delo in odšel v drugo mesto v državi Illinois. Martinu je bilo žal dobrega tovariša, v čigar družbi so mu tako hitro tekale ure pri delu; toda čez teden dni je prejel od njega pismo, ki ga je zelo razveselilo. Tovariš mu je pisal, da naj pride za njim, kjer ga čaka izvrstna služba. Rožnik se ni obotavljal; odkar je bil zdrav, bi bil z veseljem pozdravil vsako izpremembo dela in kraja. Na Joliet ni bil posebno navezan in večkrat je sklepal, da bi bilo ugodneje, ako se z ženo naseli v drugem kraju, kjer bi lahko začel popolnoma novo življenje med novimi ljudmi. Z lahkimi sreem se je torej poslovil od Joliet in odhitel za svojim prijateljem. Slovo mu je bilo veliko ložje, kot pa iz prve naselbine v Michiganu. Prvzaprav je čutil, da zapušta kraj, ki ga je še spominjal na nesrečno bolezn in blede obraz utopljenega Krnea. Vse take spomine je pa treba zažgati in izbrisati vsako sled za njimi. In Martinu se je odvalila zadnja teža s srca, ko ga je vlak nekega prijaznega jutra ločil od dima in sanj jolietake naselbine, kjer je preživel nekaj mesecev. Zadnja sled je bila izbrisana.

V novem kraju je našel Martin več, kot je bil pričakoval. Res ag je čakalo delo, veliko ložje, kakor je bilo v Jolietu in tudi plača je bila boljša. Tovarna je bila nova in snažna, da je bilo veselje delati v nji. Bivališča delavcev so bila nekoliko oddaljena od tovarne, zelo čedne, iz opeke zidane hiše z enim nadstropjem in z vrtilci v ozadju; spredaj ob ulici je bilo drevje, ki je delalo lep hlad v poletni vročini. Martin je bil popolnoma zadovoljen in že je sanjal, kako vesela bo Margeta, ko pride v ta prijazen kraj z novimi tovarnami, lepimi hišami v senci drevca, kakor v parku, z gladkimi ulicami, po katerih brenče vsak hip krasni avtomobil, in z divno okolico, kjer so bogate farme in vabljive šume daleč naokrog.

Martin je hvalil Boga za izreden košček sreče, ki ga je končno doletela. Zdelo se mu je, da je že le zdaj prišel v Ameriko — v tisto pravo Ameriko, kakršno si je bil slikal v starem kraju; razočaranja in trpljenje poslednjih dveh let je pa primerjal z usodo grešne duše, ki mora čakati pred pekлом odrešenja. Da, — trpel je! V Ameriki je bil, a kje je bilo tisto življenje, ki si ga je bil našel? Toda vse je pretrpel, očistil se je in končno je tudi nanj posijal gorak žarek ... Ali naj se še kremli!

Negovi računi so se obnesli. Plačo je prejemal vsak teden in v šestih tednih si je že prihranil toliko, da je poslal ženi vozni listek in nekaj denarja za nujne potrebe. Obenem ji je pisal pismo, polno goreče ljubezni in hrepenenja, kakršnega še ni pisal, odkar je bil ločen od nje. Bilo je njegovo zadnje pismo, na katero ni več pričakoval pismenega odgovora, pač pa njo samo in otroka, da ju pritisne na srce. Zato je pa skušal iziliti na papir vse občutke, ki so se igrali z njim tisti

hip, kolikor mu je pač dopuščala okorna roka in še bolj okorna beseda pod peresom.

Ko je odšlo pismo z voznim listkom, je Martin hitel s pripravami za bodoče stanovanje svoje družine. Najel je prijazno stanovanje s štirimi sobami v prvem nadstropju hiše v senčnati ulici, katero krasita dve vrsti košatih dreves. Kupil je tudi čedno pohištvice in ga sam uredil, ko so mu ga izložili v stanovanju. Martin se je smejal od same zadovoljnosti, ko je opremil sobe. Bil je prepričan, da bo Margeta zelo ugajalo. Pritrdil je zavese na okna in po tleh je pogrnul par kosov preproge; prvi hip je sicer mislil, da so preproge potrate, ali soba je bila mikavnejša in Margeta bo vesela. V sprednjo sobo k steni je postavil zofo, o kateri je sprva tudi sodil, da je nepotrebna; ali ko se je vsedel na njo in se parkrat pogugal na mehkem sedežu, se je zopet smejal sam sebi, kajti pomislil je, kako prijetno bo, ko se bosta z Margeto včasih takole zagugala. Na steno je obesil nekaj nabožnih slik, brez katerih ne sme biti po njegovem mnenju nobena krščanska hiša. Najbolj je pa bil srečen, ko je vzel v roke velik zavoj in ga previdno razvezal. V zavoju je bil lepo pobaryan avtomobil, precejšen medved z zametnim kočuhom, potem trobentica in še nekaj drugih igrač za Martineka. Rožnik je videl v duhu otroka, s kakšnim veseljem premetava lepe igrače, in ni si mogel kaj, da se ne bi tudi on poigral. Navil je avtomobil in se priarčno smejal, ko je stvarca zdržala po tleh v kot. Medveda je postavil na mizo, kjer je moško sedel in zatrobil je na trobentico. Vse je bilo v redu.

Čez dobrih pet tednov — listje na drevesih pred hišo je že rumenelo in odpadalo, v znamenje, da se polet je umika jeseni — je Martin sprejel brzojavko iz New Yorka, ki mu je naznanila, da je Margeta z otrokom že na ameriških tleh.

Bil je skrajno razburjen. Sicer je bil pripravljen na to novice in v skrbeh je že bil, ker ni dobil toliko časa nobenega glasu od nje, ali vest sama ga je vrgla naravnost iz ravnotežja, da je bil hkratu malone zmešan. Pokazal je brzojavko znanecem in sosedom in pri tem se je vedel tako bedasto, da so se mu smejali in obenem čudili. Martin ni znal prvi trenotek, kaj bi počel. Letel je na kolodvor, dasiravno je moral biti prepričan, da vlak, ki pripelje ženo, še ne more priti. Hotel je pustiti delo za nekaj dni, toda boss mu je odrekel prošnjo, češ da ga ne more nadomestiti. To ga je ujezilo in prvič se mu je zamerila tovarna.

Ko je pa prišel tretji dan z dela, je našel Margeto z otrokom, ki sta ga čakala pri ljudeh, kjer se je bil nastanil, ko je prišel iz Joliet. Martin ni nič vedel o njenem prihodu in zato je bil tako iznenaden, da je obstal na mestu kakor prihit, tresoč se od prevelikega razburjenja. Komaj je mogel spraviti eno samo besedo iz ust.

„Margeta!“
„Martin!“

Stal je kakor lipov bog in nekaj trenotkov jo je gledal z nekakim neumnim nasmehom na ustnicah, kot da ne sme bliže in da se je ne sme dotakniti. Vex čas, odkar je dobil brzojavko iz New Yorka, si je slikal prizor sestanka, ali pričakovana slika se je mahoma razblinila — in Martin je stal pred svojo ženo kakor otrok, ki stoji v prijaznega tujea, ne vedoč, da li se bi čudil ali hal. Iz tega položaja ga je rešila Margeta, ki v svojem kipečem vzradočenju ni opazila njegove zadrege. Skočila je k njemu in sledil je kratek objem s sramežljivim poljubom, kolikor se spodobil vpričo drugih.

Tedaj se je šele zdrnil Martin in opazil sina, ki se je držal materinega krila in debelo gledal neznanega človeka, ki objemlje mater. Fantek je bil prava slika svojega očeta; svoje otročje zažudenje je izražal z ravno tako bedasto potezo na ustnicah, kakor Martin malo prej. Rožnik je prijel plašnega otroka in ga strastno pritisnil na lice. Kako je zraatel! Nikakor ga ne bi poznal, da je to njegov sin, če bi ne bil prišel z njo. In zdaj bi se najraje igral z njim in ga pestoval, kakor takrat, ko je bil še droban dojenček.

„O, ti moje dete, zlato dete!“

In ona? Martin je takoj opazil, da se je izpremenila. Ni imela več tako polnih, rdečih lic, kakor prej in oči so ji bile malo udrtne in kalne. Znamenje samotarenja, dolgočasja, skrbi in samozatajevanja. Toda Margeta je tudi našla izpremembo. Martin je mislil, da se je precej zredil in popravlil, odkar je živel v veri, da je zdrav, ali ona je videla na njegovem obrazu sled boleznih potez, kar je seveda takoj pripisala težkem delu.

Martin je vzel družino v svoje stanovanje, kjer ima biti odslej dom sreče. Medtem ko se je Martinek nekako boječe lotil igrač, ki jih je oče položil okrog njega, ata si ona dva imela veliko povedati.

Martin je v tem trenutku čutil, da ne bi menjal z nobenim ameriškim milijonarjem. Bil je kakor človek, ki se truden in lačen vsede k bogato obloženi mizi in v hipu, ko ga prevzame okus slastne jedi, pozabi popolnoma, da je bil kdaj truden in lačen. Hipnoza trenutne opojnosti — in blagor jim, ki si ne belijo glave, kaj je bilo in kaj bo! ...

XV.

STAVKA.

Pretekla so tri leta.

Martinkomu minejo tri leta, kakor bi pihnil, toda Johnu Mueu in njegovi ženi Marički so bila ta tri leta dolga in trnjeva. Kdor je poznal Muea, ko je bil še samec, mu je zdaj po vsaki pravici lahko rekel, da to ni več on; in Johnu ni bilo treba tega povedati, kajti čutil je sam. Veseljak Mue je bil še davno mrtev — večkrat je rekel, da je umrl tistega dne, ko se je oženil — in živel je le še čmernež in sitnež, ki se je vedno jezil nase in ves svet.

(Nadaljevanje.)

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Benet Trebinsky.
(Nadaljevanje.)

Bolniki na posteljah so se dvignili, gledali po vasi, oči so se jim lesketale, kakor bi se jim nenkrat vračal prejšnji svet, lea, ki so bila, kakor da je na nje smrt pritisnila svoj pečat, so se pomodrele ustnice so šepetale: „Kraljica. . . Dagmar . . . nam prinaša zdravje. . .“

In predno so se nadejali, so se odprle duri, na pragu se je pojavila prikazen, kakor poslana iz neba, s čarobnim smehljanjem in s tako ljubkim glasim. . .

„Daj vam Bog zdravje, srčo. . .“

„Daj to, daj . . . jasna gospa. . . In tebi nešteto krat toliko!“

Bolniku je bilo nekollko lažje, kakor da pada ž njega težko breme. . . Otiral si je raz čelo pot in že tudi hotel vstati. Samo da so se mu noge vsled oslabelosti upirale. Druge je bila zopet na ležišču mati, okoli nje kopa otrok, in eden je tarnal bolj kakor drugi.

„Kdo nas bode živil. . .“

„Kdo se bo menil za nas!“

„Mati draga. . . Ne umri nam! — Ne zapuščaj nas! — Saj te ne bomo nikdar več žalili — nikdar, ljuba naša mati!“

Na drugi strani v sobi je pokojnik — mož — te žene in oče teh otrok. . . Umrl je večeraj zvečer. In nikogar ni bilo, da bi ga pokopal. . .

„Ti nas ne smeš zapustiti! — Kako bi živeli, mati naša. . .“

Otroci so pritisnili omrzujočo materino roko y ustniam in jo najgorkeje poljubljali. . .

„Za vas, otroci, poskrbim jaz.“

Na pragu, vodečim v sobo, je stala zopet gospa s svojimi spremljevakami.

„Dobrotni Bog! . . . Svojega angelja pošiljaš. . .“

Bolnica ni mogla dalje govoriti. Intenje je zamorilo njen glas. . . Mati si je položila posušeno skoro prozorno desnico nad oči, da bi videla, če se ji morebiti one besede katere so prišle pred nekaj časom na njena ušesa, niso našlo sanjale. . . Nato je sklenila obe roki in si prizadevala, da bi se vsaj vzravnala. . . Med tem so prišli možje, položili pokojnika na nosilnico in ga odnesli na pokopališče. . .

„Z Bogom — na svidenje. . . kar najprej — moj mož. . . Mollte, otroci, za ateja. . .“

V izbiči je bilo nekaj časa tiho. . . Vsi so sklenili roke in molili: „Oče naš.“

„Okrepčaj se žena. . . omoči si ustnice. . .“

Bolnica je prišla steklenica v obe roki in pila — pila olajšanje. Koliko lažje je zdaj dihala.

„Kdo ste, svitla gospa, da se ne ogibate teh naših koč, da se ne bojite kuge! . . . O, povejte mi! . . . da bom mogla tam gori povedati vaše ime. . .“

„To je tvoja kraljica!“ je šepetala ona izmed družic, ki je stala najbližje.

„Moja kraljica? . . . Dagmar!“

„Tako se ni ponižala še nobena kraljica. . . nobena. . . In mogoče da ne bode take nikdar več pri nas! . . . O, dovolj, najsvitljejša gospa, da te vsaj pogledam. . . O, otroci ljubite te roke, te noge. . . Moja kraljica! . . . Ona prihaja med nas, med svoje ljudstvo. . . Ona se nas ne ogiblje. . .“

Bolnica je vpirala svoje kalne oči na kraljico z dolgim — vprašajočim pogledom. . .

„Samo morake žene se varujete, plemenita gospa. . . Ta je našim kraljicam že od pamtveka zavdala ljubezen naroda. . .“

Bolnica je omahnila na posteljo, oči so se ji zaprle, prišlo je spanje, — dobro znamenje. . .

Kraljica je pustila tukaj steklenico močnega vina, naročila otrokom, ko se mati prebudi, da naj ji dajo kreplila, in nato odšla zopet za prag naprej. . .

Bolnica je spala dolgo — zelo dolgo. . .

Otroke okoli ležišča je tudi premagoval spanec. Glavica za glavico se je sklonila nižje in nižje, tako da so se dotikala druga druge.

Bolnica se je prebudila šele drugi dan zjutraj.

Otroci so še vedno tremali ob postelji v najprijetnejših sanjah. Mati si je oddahnila, kar naj-

bolj globoko si je mogla. Otroci so se tudi zadržali. . .

„Strašne sanje! . . . Kako mi je danes dobro! . . . To je bil sam angelj. . . In kje je moj mož?“

Žena se je vsa začudila ozirala po sobi. . . Zdelo se je, da sene more vsega spominjati.

„Ateja so odnesli na pokopališče. . .“

„In gdo?“

„Ti, ki so prišli z ono gospo — s kraljico!“

„Bila je tukaj pri tebi. . . govorila je s teboj. . . dala ti je piti vino. . . tu je je še pustila, naj ti damo, ko se prebudiš! — Svarila si jo pred morsko ženo. . .“

Mati se je šele zdaj pričela spominjati.

„Že vem, ljubi — otroci — vem. S čim ji poplačam. . . Če bi vedela! — Naj bi bila njena kri najsrčnejša do najpoznejših rodov!“

Kraljica Dagmar je hitela od vasi do vasi, niti oddahnuti si ni marala, in res je bila angelj tukajšnjemu ljudstvu. . . Žena v sivem oblacišu s kredastim obličjem se je pri tem pojavu umikala in neenkrat pustila svoj plen, katerega je že držala v objetu. . . Zdelo se je, da je prvič, odkar se potika po svetu, premagana.

Kuga je ginila, kakor da so jo zanesli vetrovi na dno globokega morja. . . Strašna žena se je Ringstedta popolnoma izognila.

Kraljica je bila samo za spoznanje bolj bleda, toda zdelo se je, da je tem podobnejša nadzemeljski prikazni.

„In kdo si ti, mladi mož, ki tvegal svoje življenje in navdu druge, da so šli za teboj?“

Dagmar je z nepopisljivo prajnim pogledom obstala na dniku, ki je je bil stopil za njo, kakor bi ga bil prinesel veter.

„Ti si žrtvovala večji dar neizmerno večji — jaz sem davek, katerega življenje je sil majhne cene. . .“

„Zakaj skriváš pred men svoje ime?“

„Ni mi na tem, da bi se ga k spominjal, — veruj, svitla gospa — ni mi na tem!“

Brodnik je govoril sicer v daskem jeziku, toda njegov naglas katerim je govoril te besede, bil popolnoma podoben kraljicini.

„In če bi želela vedeti?“

„Odpustiš — vem da odpustiš svitla gospa, če je skrivam. . . kljub temu. . .“

„Rada bi te plačala. . . Kak vidim, si priprost brodnik, k kraljevski soprog me vstavi, k korhitro se vrne. . . Naj izve za koga bi prošila. . . Mož, ki bili enaki tebi, ni mnogo. . . Ve da tvoje požrtvovalnosti ni mogoče poplačati. . . toda svojo soprogovo hvaležnost bi ti vedar rada pokazala!“

„Najljubše plačilo mi je tvoj pogled. . .“

Brodnik je še vedno govoril daski, toda glas se mu je tresel PROSVETA Mrs Koshak.

Nadaljevanje.

HELMAR
13 Cents
TURKISH CIGARETTES

**Iz lica v lice—
resnica je —
vsi ljubimo
Helmarice.**

Industrijski najboljše vrste turških in egiptovskih cigaret na svetu.